

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. septembra 1891.

Leto XXI.

Najlepši glas.

Najlepši glas je zvočna glas,
 Ki čez goré doní in plan,
 Iz sanj budí presladkih nas,
 Naznanja nam Gospodov dan.

Presladko mi doní na sluh;
 Spomin budí in up mi nov,
 V molitvi dviga se moj duh
 Časteč Bogá in dan Njegov. —

A Medved.

Stara Kocijanka.

(Črtica iz Bele Krajine; spisal —ó.)

akor tolpa belih golobov, kadar posedajo sredi zelenega travnika, takó so se razvrstile bele hiše naše prijazne vasice v podnožji in na obronku zelenega hribčeka, zasajenega z rodovito vinsko trto. Prijazno in veselo je molelo njih belo židovje izmej zelenih vej in vejic košatega sadnega drevja, kakor dvoje očesec nežnega otročička, kadar zagleda milo lice svoje ljube matere. In sredi vasice vzdigovala se je k jasnemu, modremu nebu priprosta ali

prijazna vaška cerkvice, kakor bi hotela nadzorovati bele hišice, a okolo ponosnega zvonika so šumeli tenki vrhovi visokih belih jagnedov. A doli pod cerkvijo se je razprostiralo ravno polje, na njem se je zibala, kakor sinje morjé, zlatoklasa pšenica in se izmenjavala z zelenimi pisanimi travniki, a sredi polja se je vila in podila svoje valove dalje proti jugu srebrnobela Kolpa. Nikdar je ne pozabim naše prijazne vasice! —

Takój na početku naše vasi se je vzdigovala in se še vzdiguje čedna, bela hišica. Zidana na jedno nadstropje, belila se je vže daleč od ceste in prva pozdravila trudnega popotnika, prišedšega v našo vas. Hišo je okroževal vrtič, nasajen sè sadnim drevjem, a nekoliko dalje od hiše vrstila so se razna gospodarska poslopja.

Tù je bila Kocijanova domačija. Tù je stanovala stara Kocijanka, slabotna, suha ženica, s troje otročiči. Starejši sin Janez, je vže odrasel v čvrstega, lepega mladeniča, sestra Anica, leto, dve mlajša od njega, lepo, brdko dekletce, pomagala je vže dobro svojej slabotnej materi, a najmlajši sin Tone je pasel živino ter opravil tudi še kako drugo manjše opravilo. Razven njih je pomagalo pri gospodarstvu še dvoje poslov, hlapec Matija in stara Meta; saj so imeli vsi polne roké posla, ker Kocijanovo zemljišče ni bilo ravno izmej najmanjših v vási in Kocijanova hiša se je štela mej boljše. Seveda, da je bilo nekđaj, ko je še živel pokojni gospodar, še vse drugače — pet let je vže minulo odkar je umrl — slaba Kocijanka pač ni mogla nadomestovati krepke desnice svojega moža, vender bili so Kocijanovi še vedno trdni.

V lepej slogi so živeli Kocijanovi drug z drugim. Ne sicer še stara, vender boležljiva in slabotna ženica, vdova Kocijanka, pazila je na svoje troje otrok, kakor na zenico v svojem očesu, s pravo materino ljubeznijo napeljevala jih je k vsemu dobremu, a otroci so jej vračevali ljubezen za ljubezen, slušali jo in ljubili, kakor malokateri otroci svojo mater. Kdo bi se zato čudil, če se je božji blagoslov obilo razprostiral nad to pošteno krščansko hišo? —

* * *

Kocijanov Janez zvršil je devetnajsto leto svoje dōbe. Bil je krepák, vzrastel mladenič in marsikateri mož, gledaje Kocijanovega Janeza, kako je stopal v nedeljo iz cerkve, zmajal je z glavo in dejal: „Bórme, lep mladenič; če tega ne vzemó vzpomladi k vojakom, vzeli ne bodo nobenega!“ Znala je to tudi stara Kocijanka in večkrat so jej zalesketale v očeh svetle solzé, ko je dlje časa zamišljeno zrla na svojega sina. Čutilo je njeno dobro materino srcé, da se morda kmalu loči od svojega deteta, katero je njej krepka zaslomba in podpora in težko je pričakovala vojaških naborov.

In prišel je tudi ta osodni dan!

Mladeniči so odrinili zjutraj onega dne glasno ukajoč v bližnje mestice, a mej njimi tudi Kocijanov Janez. Koliko je takrat pretrpelo ljubeče materino srcé! Slutila je, da jej vzemó sina in vender ni mogla razumeti, kakó bi moglo to biti. Ni se mogla sprijazniti z mislijo, da bode izgubila za dolgo časa ljubljenega sina in njeno otožno srcé jej je še vedno tolažila neka sladka nada. Ali ko je proti večeru zagledala težko pričakovanega sina, takrat jej je izginila v hipu vsa njena nada iz srea; na sinovem licu je brala britko vest in spoznala žalostno resnico.

In ko je sin izpregovoril: „Mati, vzeli so me!“ takrat se ni mogla več vzdržati, plakala je glasno in stotero britkostij napolnilo je njeno srcé.

* * *

Kakó si krasna, kako vesela ti rodovita jesen! Vesel te je kmetič, ko vozi težko obložene vozove, napolnene s poljskimi pridelki iz polja domóv; vesel te je pastirček, ko goni svojo živinico, prepevajoč lepe pesence, na sočnate travnike, kjer si zakuri ogenj in peče krompir; vesel te je veseli Beli Kranjec, ko se zahvaluje Vsemogočnemu, kateri je obilo blagoslovil vinske gore, in ko se spomina sladke kapljice, katera mu bode olajševala skrbi in razveseljevala srcé. Vse je veselo, vse prepeva! —

Ne vse! — — Koliko solzâ prelije se ravno v jeseni, koliko nočij prebdi se v britkosti in koliko materinih srcé teži težák kamen zaradi izgubljenega deteta. In je li je ono mladeniško petje izraz znotranjega pravega veselja. Vsakemu je težko zapustiti domači, rojstni kraj, posloviti se od svojih roditeljev, bratcev in sestric, prijateljev in znancev. Težka je ločitev težka in še težja vojaška puška! —

Prišel je sv. Mihalj, ko je treba slovó jemat', v dalnje kraje se podat'; prišel je prehitro mnogim materam in mladeničem, a če komu, prišel je prehitro materi Kocijanki in njenemu Janezu.

„Janez, toraj greš? Le pojdi, božji blagoslov naj te spremlja, ne zabi molitve in svoje matere — — —“ in ženica ni mogla dalje, ker potok solz vлил se jej je zopet po suhem, nagubanem lícu.

„Ne jokajte se mati in ti Anica in ti Tonče, ti Matija in Meta, ne jokajte se, saj se zopet vidimo, če Bog dá“ — tolažil je Janez svojo mater, sestro, brata, hlapca in dekle, da-si bi najraje tolažil samega sebe, ker je bila tudi njemu težka ločitev.

„Da bi se le zdravi in skoraj videli“ — hitel je stari Matija, ki je bil pri hiši, odkar se spomina — „da bi se le zdravi in skoraj,“ popravljaj je.

„Pa piši, Janez piši,“ — naročevala mu je sestra in si brisala mokri obrazek z voglom rute, ki jo je imela na glavi.

Vsi so tiho ihteli, da-si so si imeli še toliko povedati. Prišli so do voza, kjer so se zbrali tudi ostali mladeniči. Vse je bilo vže pripravljeno na odhód.

„Z Bogom, Janez, Bog te spremljaj! Spominjaj se nas! Oj da bi te le še kdaj videla. Moj Bog, kako mi je hudó“ — — hitela je mati Kocijanka in segla Janezu k slovesu v rokó. Stisnil je Janez še jedenkrat vsakemu roko, pogledal na predrage si osebe in njih otožne, objokane obraze, skočil na voz k továrišem, zavriskal, voznik je pognal in odrinili so v dalnje tuje kraje mej neznane jim ljudi, v težavno ali častno službo: za dom in cesarja! —

Mati Kocijanka je še dolgo stala na cesti in gledala sè solznimi očmi za svojim dragim sinom. Vže davno se je skríl voz v temnem gozdiču, vže davno je utihnila njih pesen, a mati je še vedno v duhu videla svojega sina in v srci jej je odmevala pesen poslavljalajočih se mladeničev:

„Oj očka in mam'ca vas prosim lepó
Nikár ne žalújte, ker jemljem slovó,
Vsaj ni nič drugač, se moram podat'
Od svojih slovó zdaj jemat'.“ —

Uboga žena! — — —

* * *

Minulo je leto, dve — — Mati Kocijanka je vže precej oslabéla in morala večkrat, da-si je bilo mnogo dela, poležavati v postelji. Dušilo jo je nekaj in venéla je od dné do dné. Le ko je prišlo kako pisemce od Janeza, tedáj se je povrnila na njeno blede lice rudečica in poslušala je pazljivo, kakor nobeden drugi, brdsko Anico, ko je čítala bratovo pismo. In materi ni bilo dosti, da ga je prečítala jedenkrat, prečítati ga je morala po večkrat, a materi so vselej zalesketale solzé v očéh in vzdihnila je zadovoljno: „Priden je naš Janez, priden, Bog mu daj srečo!“ — In res se je vrlo obnašal Janez pri vojaki, imel je pod vratom vže štiri zvezde, ob vsakej strani po dve, a na meču mu je tako lepo mahal rumeni cofék, a to je tudi nekaj pri vojaki, kaj bi tisto — — — V jeseni, pisal je, pride domóv in vesela je bila tega njegova mati, vesela sta bila tega njegov bratec in sestrica, veseli so bili vsi, kateri so ga poznali. — „Bog daj, da le to dočakam“ — rekla je večkrat njegova mati.

„Dočakali bodete mati, dočakali, kakó ne bi!“ — tolažila sta jo hči in sín. — „Ni dolgo več do jeseni in dobri Bog vzdržal vas bode ne samo do jeseni, nego še dolgo, dolgo!“ —

In vender je slabela ženica bolj kakor so si mislili. Propadala je od dné do dné, sôpla je težko, a časih jej je kar sape izmanjkalo. Nič več ni zapustila postelje.

Bilo je neke sobote popóludne. Solnce je sijalo takó prijazno v našo lepo dolinico in razlilo svoje žarke tudi v hišo h Kocijanovim, kjer je ležala stara Kocijanka, slaba, blede, bolna na smrt. In oglasili so se vaški zvonovi, da naznanijo ljudém nedeljo, dan Gospodov. Bolnici je nekoliko odleglo; prosila je Anico, da jej pomaga do okna, ker bi se tako rada malo na solnci oživila in poslušala milo zvonenje domačih zvonov. Gledala je sirota vèn na prosto, uprla oči-tjà v daljavo, zrla takó nekoliko časa, potem pa, kakor da se je nekaj domislila, dejala Anici:

„Kaj praviš, kdaj pride?“ — in pogledala je mati hčerko takó milo, da so tudi Anici posilile solzé v oči.

„Kmalu bode prišel mati, kmalu, še te dni! Saj je tako pisal, da pride. In ali ne mati, da bode tedaj lepo, ko on pride. Janez bode gospodaril, skrbel za vse, vi mati, vi bodete zopet okrevali in lepo nam bode, lepo, kakor v raji.“ —

In razširili sta se bolnici blede ustnici in na lieu pokazal se jej je blag, zadovoljen nasme, in ponavljala je kakor sama za-sé: — „Da bi le prišel, da bi le prišel!“ —

Mati in hči sta kramljali še med seboj, dokler ni bolnica zaželela zopet v postelj. Pomagala jej je Anica, mati se je vlegla v postelj, zadremala malo, ali na jedenkrat se je hotela vzpeti k višku, pogledala je proti vratom, ali pala je zopet nazaj in vzkliknila sè slabim glasom: „Ali bo prišel? Duši me! du — — ši — — moj — — Bog!“ — lice pokrila jej je mrtvaška bledina, vzdihnila je še nekolikokrat in ni je bilo več dobre matere.

Anica jej je zatisnila oči za vselej — — —

* * *

Tistega večera se je polegél mrak tako počasi, takó tiho doli na našo vasico. Tam nad kočevskimi gorami je zlatila zlatorudečkasta zárija modro nebo, nad vasico je plaval počasi bel obláček, sedáj se raztegovaje, kakor bistrooki orel svoji

kreljuti, sedaj se zopet skrčevaje, kakor pepelast dim iz streh naše vasice; a tam iznad hrvatskih goric je pokazoval polni mesec svojo rudečkasto, svetlo glavo in oznanjeval prihod svoje kraljice — zvezdaste, mesečne noči. Gozd se je temnil, čuk in sova, dva ponočna gosta in loveca, oglašala sta se zaporedoma, a doli na Kališči je začel krepki žabji zbor svoj jednolični: réga, réga. Človeka se polasté takega večera, posebno če je sam, takó čudna čuvstva, v srci mu je takó tesno ali vender ugodno, in v duši se mu porajajo spomini — — —

Baš je korakal po cesti mlad človek. Mlado, prijazno lice mu je bilo kaj prikupljivo. Na glavi mu je čepela takó nekako ponosno modra vojaška kapa, izpod nosa se je črnélo takó zadovoljno dvoje črnih brk, a ono dvoje očij izpod visokega čela je gledalo takó veselo v lep jesenski večer, kakor da ni še nikdar popreje videlo takó lepe okolice, kakor je ona okolo naše vasi. Pa kaj ne bi? Saj je bil to Kocijanov Janez, kateri se je vračal malo ne čez dolga tri leta zopet v domačo vas, zopet k svojim ljubljnim — — —

Bilo mu je takó ugodno v duši. Videl je dokáj svetá, videl je velika mesta, strme goré, mogočne reke, kdo bi vse naštel, kar je on videl in vender ni mogel pozabiti prijaznega hribčeka, svoje bele vasice in plodne ravnine, po kateraj se vije biserna Kolpa, ni mogel pozabiti svojih dragih — — — matere, sestrice, brata in drugih, drugih znancev in prijateljev. In sedaj, čez dolga tri leta, sedaj zopet vse to gleda, évo še nekoliko korakov in zagledal bode dobro mater, veselo sestrico, malega brateca — — kakó je moral sedaj vže narasti — — vsi bodejo se okolo njega zbrali, občudovali ga, a on jim bode potem pripovedoval, kaj je doživel vse po svetu, videl in tudi pretrpel. Kdo naj bi ne bil vesel, kdo bi ne zaukal veselo — mislil si je Janez, zavriskal glasno in podvostročil korake v vas, katera se je v tihotnem pólumraku pred njim širila — — —

„Évo je, rojstne hiše!“ — vzkliknil je Janez. — „To me bodejo veseli. Kaj me ne bi bili? Vem, mati me bode prva videla: Izvestno se me še ne nádeja, suče se sedaj okrog domačega ognjišča in pripravlja večerjo in morda misli na mene. Sestrica morda mólze, a bratee polaga živini. Pa kaj imajo tako razsvetljeno pri nas? A da, vže vem, izvestno so danes kopali krompir, a morali so najeti tuje, sedaj pa večerjajo. Nu, pa vsaj skoraj izvem!“ —

In stopil je v rojstno hišo. Čudil se je, da je srečaval toliko ljudij, vender ogovoril ni nobenega, hotel je najpopreje k svojim in stopil je v sobo. — — Tam je ležala na odru njegova dobra mati. Bleda svetlôba jej je razsvetljevala še bolj blede, nagubano ali milo lice, blage oči so se jej zaprle za vselej in njeno dobro srce je prestalo bití za vselej. Poleg nje ste plakali zapuščeni siroti, hčérka jej Anica in njen bratee Tonče, a plakali so tudi vsi ostali; kaj ne bi, saj ga ni bilo pod vaškim zvonom, kateri bi ne bil ljubil stare Kocijanke. A Janez, ubogi Janez, stal je, stal nekoliko trenutkov, kakor da je od kamena, zrl je nepremično v oni bleđi, mili obraz, kateri mu je bil najdražji na svetu in še vedno ni razumel vse béde, še vedno je mislil, da sanja, a ko se je prebudil iz svojih sladkih sanj, katere je malo popreje sanjal, ko je spoznal, da je najnesrečnejši človek na svetu, ker je prenehalo zanj utripati sreće, katero je najzvestejše in najbolj ljubeče na svetu, takrat je vzkliknil otožno: „Mati, ljuba moja mati!“ —

Ubogi mladenič!

Iz spominov na babico.

III.

Naša babica se je rodila pod kmetsko streho. Učena ni bila — ali razumna. Celó otrokom nam je večkratov obžalovala, da ni imela prilike, da bi se bila priučila v mladosti vsaj branju. Toda mi smo bili otroci; smijali smo se babici in jej veleli, naj se zapiše v šolo k Tičkovemu Gregu.

A v jednej stvári je bila učena naša babica, da nikoli tega: v katekizmu. Molitev in molitvic vam je znala na izust, kolikor gospod na propovednici. Samó da se je čestokrat pritoževala, da molijo gospod na prižnici vse „po novem,“ ona pa je znala „po starem“ svoje molitve in je takisto tudi nas učila. Bila nam je izvrstna učiteljica poniglavčkom, ki so nas takó radi zobjé boleli, kadar je bilo treba moliti. Poznala je babica naše muhe, poznala tudi zdravila zánje. „Précej môlit,“ velevala je ob takih prilikah strogega lica, „ali ga pa pokličem, Brlinčkovega Miho, da vas pobaše v svoje vreče!“

Tedáj je vsakokrat v hipu izgínila naša bolezen, kajti berač Brlinčkov Miha bil nam je otrokom élovek strahú in gróze. Prítekli smo k babici, da nam je sklepalá k molitvi mlade ročice. In otroci smo za njo molili in gledali nepremično v babice pobožno nagubano lice . . .

Ko pa je prišel čas, da je bilo mēni, kot njenemu najstarejšemu vnuku in in učencu prejeti zakrament sv. birme, pokazal se je sad babičinega truda, ki ga je imela z nami. Ne da bi se hvalil — ali svojej babici na čast moram povedati, da ni znal tedáj nobeden otrok v šoli takó moliti, kakor onegáv izpod sv. Trojice. Zató pa sva bila tudi obilo poplačana oba z babico.

„Kdo te je naučil toliko molitvic?“ vprašali so me nékoč gospod vpričo vseh drugih učencev.

„Babica,“ odgovoril sem jaz.

„Glédi, kakó imaš dobro babico!“

In še sedáj vem, kakó ponosno-vesel sem tekél tistega dne iz šole, kakor bi me bil podil veter. Domá pa sem ves upehan hitel praviti babici, kaj in kakó so dejali gospod.

„Béži, béži, porednež,“ zavrnila me je ona, „pa priden bodi!“ V svojej skromnosti ni hotela verojeti, da bi bil njo kdo pohvalil. Vender sem bil priča, da si je otrnila solzo iz očesa. Zakaj, — takrat nisem vedel, a danes se mi zdi, da od veselja . . .

Štirinajst dnij pozneje pa sem šel k birmi.

Mih. O. Podtrojiški.

Desetica opisuje svoje življenje.

Lepih shrambah smo se lesketale takój po rojstvu v prekrasnej hiši velikega Dunajskega mesta. Ali kmalu pride cesarski služabnik, vzame mene in veliko število mojih sestic ter nas nese na pošto. — Drugi dan se peljemo po železnici preko Semeringa skozi lepo Štajersko deželo ter pridemo v belo Ljubljano.

Pri c. kr. davkariji čakamo dober teden. Mene in dve sestrici dobi pri izplačevanju pokojnine star učitelj. Pri njem zapazim prvič neko svojih sestic, vso izpremeneno, staro in oguljeno. Grôza me izpreleti, ko jo ugledam; ali sestrica mi reče, da bodem tudi jaz čez nekaj let ravno taka.

„Oj nas nesrečnic!“ vzkliknem. V tem hipu pa me izroči roka starega učitelja kuharici, ki me nese v mesnico. V natlačeni shrambi sredi drugih sestic in različnega drugega denarja vidim, da se bode prorokovanje moje sestrice kmalu jelo izpolnovati. Jedna mojih sestic, ki je z menoj vred priromala v to shrambo, bila je vsa plesniva. Kmalu potem pridem v roke imovitemu kmetu. Ta me ponese domóv, odpre veliko, staro hrastovo omaro, dene me vánjo, ter jo z velikim ključem dvakrat zaklene. Kako dolgo sem tu notri zdihovala, tega se več ne spominam. Leta in leta so minula, shramba se je po večkrat odprla in zaprla, ali mene ni nihče pogledal. — Slednjič pride vender tudi za mene rešilen dan; neko nedeljo popóludne me vzame moj gospodar in nese z drugim denarjem vred v župnijo. Gospod župnik je opravil zato sv. mašo za pokojno njegovo mater. Kmalu nato prinese deček gospodu župniku pismo ter dobi mene za darilo. Kako vesel je bil deček! Ali o joj! Ko hoče splezati čez sosedovo ograjo, zmuznem se mu jaz iz žepa. Jokal se je ubogi deček, ker me ni mogel najti, da-si me je iskal na vse strani.

Po poti pride stara ženica, ugleda me in se zeló razveseli. V nedeljo me nese v cerkev in dene v cerkveno puščico. Pri cerkvenem ključarji ležim dve leti, ki me naposled pošlje v mesto k zlatarju.

Bilo je okolo pólnoči, da ulomita dva moža skozi okno v zlatarjevo sobo ter vzameta mene in ves denar sè seboj. Ko lezeta po lestvici iz sobe, zasliši se glas: „Tatje, tatje, pomagajte!“ — V tem hipu prihitita dva čuvaja, ukleneta tatova ter ju odvedeta v ječo, nas pa v občinski urad. Skrbno preštejejo ves denar ter izročé mene zopet zlatarju. Tega poprosi neka beračica darú. Bil je mož dobre volje in me dá siroti v božje imé. Pri ubožnej ženici se še dobro ne ogrejem, vže takój drugi dan me nese v loterijo, da si kupi za teden dni veselo nado, kako brezskrbno bode živelá, ako jej bode sreča mila. Ali zamán je bilo njeno upanje, takój v nedeljo potem se je vže pokazalo, da ostane tudi v prihodnje še to, kar je bila.

Drugega dne otide gospodar loterije s svojim prijateljem na sprehod ter priloži k svojemu denarju tudi še mene. Ko prispeta do neke globoke vode, stavi moj gospodar, da njegov pes Sultan prinese denar iz vode.

Gospodarjeva roka me prime in zažene v globok potok. Zdajci zapové gospodar svojemu psu, da me naj gre iskat. Sultan uboga; plava po vodi, zaganja se proti dnu, ali zamán! mene ne najde. Vse gospodarjeve grožnje niso pomagale nič, stava je bila zanj izgubljena.

In sedàj ležim v tihej, globokej vodi, ribice me obletavajo, pozdravlja me počasni rak, obseva me pa tudi ljubo solnčeece skozi bistro vodico. Srečna sem in čakam tu na dnu bistrega potoka svojega rešenja.

—j.

Sestrin poljubek.

etala sta se bratec in sestrice po vrtu zadej za hišo. Ivko je bil živ deček, letal je po vsem vrtu, kakor da bi bilo samo živo srebro v njem. Svarila ga je dobra sestrice, naj ne leti preblizu ulnjaka, razdražil bi ondu bučelice in bučelica bi ga pičila. Ali bratec ni slušal dobre sestrice. Kakor navlaš je dirjal naravnost k bučelam in mahal z rokama na vse strani. Pa glej nesreče! bučelica razdražena zaletí se v Ivka in ga piči na roko. To je Ivka zelo skelélo in jokal se je od bolečine. Sestrice ga tolaži, rekoč: „Ne plakaj, bratec moj ljubi! bučelico bova natepla, ker ti je ranila nežno ročico. A pokaži vender, da vidim, kje imaš ranico, da jo poljubim!“ — In pomolil je Ivko sestrici raneno roko, da mu poljubi ranico, ki mu jo je naredila srdita bučelica. In glej, ko mu je ljubezniva sestrice poljubila raneno rókico, takój ga je prestala skeléti rana in bratec je bil zopet vesel in dobre volje kakor poprej.

Glejte otroci, koliko premore poljubek dobre in ljubeznive sestrice! Zatorej bodite si dobri in imejte se radi, kakor se to spodobuje vsem dobrim bratcem in sestricam.

Ivan T.

Pri vodi.

Na produ vrba mi stoji,
Pod vrbo pótok žubori.

Hití, šumí glasno naprej
Pod tožno vrbo mimo vej.

In kakor zadnjikrát v slovó
Poljubi vrba ga ljubó:

Oj, z Bogom! v morje plavaš preč,
Nikdár ne vidiva se več!

Milutin.

Uči se rad, dokler si mlad.

ladko je bil sin imovitega trgovca v nekem manjšem mestu naše domovine. Oče ga pošlje v mesto, da bi se tam kaj več naučil za svoje prihodnje življenje; in da bi bil pri pošteni družini, poprosil je jednega ondotnih gospodov učiteljev, da bi ga vzel k sebi v stanovanje. Učitelj je tej želji imovitega trgovca rad ustregel, in to tem raje, ker je bilo pri njem v oskrbovanji še več drugih otrok, da bi je poučeval v vsem, kar je človeku treba znati. Učitelj je imel v svojej hiši tudi delarnico, v katerej so se dečki lahko igraje naučili različnih ročnih del, kar jim je bilo v prijetno zabavo. Manjši so pleli košarice ali pa izdelovali od lepenk različne škatljice, zmaje, okvirje, šolske mape, kocke, vezali so knjige, slikali vže na pol izgotovljene slike itd. Večji dečki pa so skoblali, pilili in iz lesa izrezavali različne koristne stvari.

Vladka je ta otroška delarnica iz začetka jako zanimala, pa ker je bil nestrpljiv in v vseh svojih stvareh prepovršen deček, naveličal se je hitro tega — kakor si je on mislil — nepotrebne ročnega dela. Nekega dne je dejal svojim tovarišem, da ga njegov oče ni dal zaradi tega v mesto, da bi se učil mizarstva, ampak zaradi tega, da postane kdaj velik gospod, ker je njegov oče dosti bogat, pa on vsega tega ne potrebuje. Ko je njegov učitelj to slišal, poklical ga je k sebi in ga podučil tako-le: „Ljubi moj! Varaš se, če misliš, da je nespametno, ako se nekaj več naučiš, nego li misliš, da ti bode kdaj treba. Pri učenju je treba vedno pred očmi imeti, da ne ostane vse v pameti, česar se človek uči, kakor se tudi vsako zrno ne prime, katero vsejemo v zemljo. Zatorej si moramo vže v mladosti kaj največ znanja in spretnostij pridobivati, da nam od tega kaj največ ostane; razven tega tudi nihče ne vé, česa mu bode v bodočnosti treba. Nobeden moder in pameten človek ne bode rekel, da se je preveč izučil, nego ravno nasprotno, dejal bode, da mu je žal, da se ni v mladosti še kaj več naučil. Prosjaku

ni treba mnogo za njegovo življenje, ali pridnemu gospodarju je treba mnogo da zna in umeje. In tako tudi ti, ljubi moj, misliš, da ti to ali ono, česar se zdaj učiš, ne bode koristilo nikoli. Ali ne veš, da se vladarji, cesarji in kralji, bogatini in imétniki ravno takó priučé kakega ročnega dela, ki jim je pozneje pri njihovih navadnih opravilih v zabavo in krepilo? Dobro je, da človek vse zna. Kdo ve, čemu je to ali óno dobro in koristno? — Mar te ne veseli, če narediš iz kosca neotesanega lesá kako lepo in koristno stvar? Glej, kako bi razveselilo tvojega očeta, tvojo mater ali sestro, da vsacemu izmej njih narediš po kako malenkost in jo poneseš domóv, daš jim jo in rečeš: To sem jaz sam napravil! —

Tako je tudi bilo. Vladko se je zopet poprijel z veliko pridnostjo otroških ročnih del in napravil očetu lepo obešalo za obleko, materi lično škatlo za rokóvice in sestri prav lep okvir za ogledalo ali kako sliko. In ker je bilo v tem šolsko leto pri kraji, šel je Vladko z velikim veseljem, dobrim spričevalom in z mnogobrojnimi svojimi ročnimi izdelki domóv ter napravil ž njimi veliko veselje starišem in sestri. V njegovem poznejšem življenji so mu bile vse te ročne spretnosti po sto in stokrat v korist in prijetno zabavo.

Učite se torej, otroci ljubi, vsega, kar vam pride pod roko, ker nihče od vas ne vé, čimu mu bode to ali óno danes ali jutri.

Po „Smilju.“

Zakaj pes zajca sovraži?

V davnem, davnem času bilo je na svetu vse prijetneje nego li danes.

Takrát so celó živali raznovrstnih plemen živele v miru in složnosti med seboj.

Pripeti se, da je v istem času nastala silno huda zima. Da si ogrejejo otrple ude, zanétijo skupno psi in zajci na parobji velikega gozda ogenj. Tu se prijetno pomenkujejo, kako je bilo nekđaj in kako utegne še vse priti, kakor je to v obče še zdaj navada tudi pri nas ljudéh, kadar sedimo pri gorkej peči.

V družbi je bil tudi zajec, katerega ta pogovor ni kaj posebno zanimal — zdelo se mu je vse predolgočasno. Misli in misli, kako bi si čas kratil — nù, naposled mu šine prav neumna misel v glavo. Smuče in suče se okolo psa, in predno se ta zavé, porine ga nagajivec v ogenj, da si siromak vse štiri noge osmоди, — od istega časa imajo psi gole podplate. Dolgopéti zajec je sicer tudi naprej še obdržal na stopalih kosmate noge a nakopal si je vsled neprijetne šale večno sovrašтво vsega pasjega rodú. Skrivati se mora po hostah in brlogih, a to mu malo koristi, ker ga psi zasledujejo in preganjajo, dokler ga ne privedó v bližino pogubonosne — lovčeve puške.

Varuj se, da si ne nakoplješ sovrašтва ónih, ki so močnejši od tebe.

J. Medic.

Dar božji.

Visoko na gori blizu sv. Jošta na Štajerskem je delal kmet s svojo ženo na polji. Vročina je bila huda, pot jima je tekel curkoma z ogorelega obraza. Menila se nista skoro nič, molčeča sta opravljala svoje delo. Kar vrže kmet motiko na tla ter sede na koncu njive blizu visoke skale pod košato drevo. Kmalu sede žena k njemu ter reče: „Danes je pa res strašno soparno!“ — „E, kaj soparno,“ odgovori mož, „vročina bi me ne strašila, da bi le vedel, čemu se ukvarjava. Ko naju ponesó na pokopališče, smijali se bodo dediči za nama, saj nimava svojih otrok!“ — „Ne žaluj,“ tolaži ga žena. „Bog nama ni dal otrok, on vže vé, kako je najbolje za naju!“

Počasi se razvedri možu zopet lice. V prijaznem pogovoru si odpočijeta in pojužinata. Vže sta hotela zopet na delo, kar zašumé nad njima peroti velikanskega ptiča. Osupnena se ozreta k višku. Brkasti sèr je plaval proti skali, v krempljih je nesel nekaj belega. „Gotovo je ukradel na Pohorji jagnje,“ reče kmet svojej ženi. Obá opazujeta roparja. „Ali to pa vender ni podobno nobenej živali,“ reče žena za nekaj časa. V tem priplava ptič proti skali, da bi se odpočil od daljnega letanja. V krempljih je nosil otroka zavitega v plenice.

Komaj je sedel ropar na skalo, skočita zakonska izpod drevesa, vpijeta in mahata z motikama in prepodita res ptiča. Na skali pa najdeta otroka. Strašni kremplji so se bili zabódlí samó v plenice, otroku ni bilo nič huđega.

„Ali vidiš dete? Morda je nama pošilja Bog sam,“ pravi žena, ko se napotita z najdenčkom domóv. Obá sta bila vesela krepkega dečka; še prav jima ni bilo, ko jima reče župnik, da bode treba oznaniti vse to, ker bodo iskali stariši gotovo svojega sina. Dala sta oznaniti, kako čudno jima je poslal Bog otroka.

Vže drugi teden se oglasi mati. Visoko na Pohorji je položila svojega četrtega sina v plenicah pod grm. Kar zasliši frfotanje brkastega sèra in vidi, da jej je ukradel otroka. Radostna je pritekla po njega, ker je zvedela, da so ga našli pri sv. Joštu.

Rediteljma ni bilo po volji, da bi mati vzela sina s seboj. Dogovarjata se in jej obljubita primerno svoto denarja, če jima pusti dete, katero jima je poslal Bog sam. Mati se vrne domóv ter pride s svojim možem nazaj. Dogovoré se, naj ostane otrok pri rediteljema, katera se zavežeta, da mu bodeta pustila po smrti svojo kmetijo.

Tako se je zgodilo.

Fr. Hubad.

Ptica, lisica in pes.

(Národna basen v Veržejih na spod. Štajerskem.)

Nlekoč si je ptica na grmu napravila gnezdo in začela nesti jajca. To zapazi lisica in si misli: to bode lep zajutrek; a pustila jo je, dokler se ni iznesla. Potem pride lisica k ptici, ki je na grmu prepevala in jo pozdravi: dobro jutro,

— kakó si lepa in kakó lepo prepevaš, meni se pa še bolj dopadajo tvoja jajca, jaz jih hočem pojesti. — Ptica se nasmeje in pravi: oj, oj, ti si slabe pameti, jajec se ne bodeš najedla? Počakaj, ko bodem mlade izlegla in odhranila, tedaj pridi in pojey mlade in mene. — To je bilo lisici všeč in vesela gre dalje.

V tem pa ptica naprosi nekega psa in mu obljubi dobro-pečenko, če ujame lisico. Pes se nato nasmeje in pravi: prav lepa sreča! veš ti ptica, kaj? Kadar pride lisica, jaz se skrijem za bližnji grm, ti pa prosiš lisico, naj ti še dovoli zadnjo pesen zapeti. Tedaj se vsedi na plot in zapój, to bo de meni znamenje, da skočim in ujamem lisico. Čez nekaj časa se lisica približa k grmu zvižgajoč in ugledavši ptico, reče jej: sem vže tukaj. Dobro, odgovori ptica, kar sem ti obljubila, to hočem in moram izpolniti, samó to te prosim, da mi dovoliš še zadnjo pesen zapeti. — Nu, naj ti bode, pa le hitro, odvrne lisica. Ptica sede na plot in zapóje, a v tem hipu skoči pes izza grma na lisico, ali ta mu se zmuzne iz krempljev. Lisica se spusti v beg, pes pa za njo, ali lisica smukne v luknjo. Pes še vender ne odjenja, ampak jo zunaj čaka. V tem se lisica prične takó-le sama s seboj pogovarjati: moje drage noge, kako ste se vi držale? Nógé odgovore: jako dobro, mi smo takó hitele, kakor bi letele, samó da nas ni pes ulovil. — Dobro, dobro, hvale ste vredne. A vi moja ušesa, kakó ste pa vi? Prav dobro, mi smo prav véрно poslušale, če je vže šmentani pes blizu. — Prav dobro je, a vi moje bisfre oči? Ej, mi smo pazljivo gledale, da prej zagledamo luknjo. Lepo je to od vas. Zdaj še pogleda na svoj dolgi rep in ga vpraša: kakó pa ti kaj, mój dolgi, košati rep? Rep odgovori: Jaz sem se zeló nazaj vlekel, ker sem se zadeval za grmovje in kopinje, pač bi mi žal ne bilo, če bi me bil pes ulovil.

Hm, hm, godrnja lisica, ti si moj sovražnik, vse drugo mi je bilo zvesto, le ti si se mi izneveril. Odslej ne bodeš več z menoj v luknji. Poberi se ven, moj sovražnik! In res porine rep iz luknje, pes ga zgrabi in potegne vso lisico iz luknje. Takó si je poplašal svoj trud.

Fr. K—ć.

Trije žreblji.

Leta 1837. potoval je knez Longin Lobkovic, c. kr. predsednik dvorne komore, po Erdeljskem ogledavat si bogate rudokope za zlato.

Ko se pelje v Lekerem mora se nekoliko ustaviti na poti. Ob cesti je stala ciganska koč. Cigan je sedel pred durmi in koval žreblje. Knez stopi k njemu in opazuje delo. Koval je ravno žreblje za late. Knez si ogleda žrebelj in reče: „Ta ni dobro kovan! Skujte mi žrebelj za skodle!“ Cigan kuje, a tudi ta žrebelj se mu ne posreči. „Skujte mi žrebelj za podkovo!“ Ali tudi ta je bil slab. — Nato sede knez sam za nakovalo, skuje žrebelj za late, za skodle in za podkovo. Kovač cigan gleda, čudi se, žreblji so bili dobri. „No, dobro znaš kovati, naučil si se,“ zagodrnja cigan knezu. Vsi so se smijali. Knez otide, cigan pa najde na nakovalu tolar za žreblje.

Fr. Hubad.

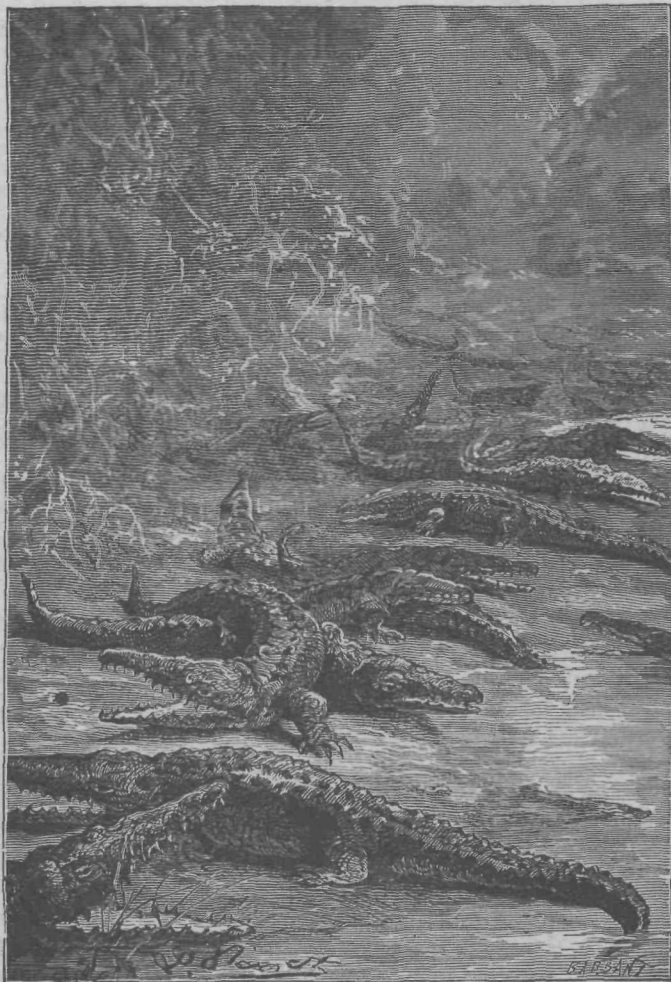

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Krokodili.

Krokodile štejejo mej kuščare; živé samó v sladkih vodah vročega podnebja. Ker vžrastejo do 6 metrov na dolgost. Zlékneno truplo počiva na štirih kratkih nogah, pokrito je s trdimi, koščenimi ščiti, ki so zloženi v močan oklop

in se končuje v dolg, stisnen, zgoraj kakor pila (žaga) nazobčen, močan rep. Po vrhu so krokodili rujavkasto-zeleni in črnolisasti, spodaj so bledejši. Plôska glava z majhnimi, svetlimi, daleč od zadej ležečimi očmi je

polna jamic in zvitih brazd. V širokem žrelu ima razno dolge, koničaste, raztreseno uporabljene zobé. Kratki jezik jim je prirasen na spodnjo čeljust in prsti na zadnjih nogah so jim zvezani s plavno mreno.

Krokodili

živé do 100 let. Na suho pridejo le po dnevi, da se solnčijo ali pa da svoja trdopolupinasta jajca, ki so velika kakor gosja, v pesek iznesó. Na suhem so krokodili nespretni in bojzljivi, v vodi pa zeló hitri in okretni. Po noči gredó na plén ter pograbijo vse, karkoli jim pride pred žrelo, ki je z ostrimi zobmi nasajeno; posebno radi lové ribe. Prežé tudi na večje živali, ki dohajajo na vodo, a tudi ljudem so krokodili zeló opásni. Pastirjem, ki pasó svoje črede ob rekah, na-

redé mnogo kvare. Ko ugrabijo kako večjo žival, zavlečejo jo najpred v vodo, da utone, potem jo še le požró.

Krokodili so dvoživke, to je: na suhem živé tako lahko, kakor v vodi, ali vender se čutijo v vodi mnogo bolj domače in várnejše nego li na suhem; zato pa tudi v nevarnosti bežé zmirom v vodo. V vodi se gibljejo zeló spretno in naglo, plavajo hitro kakor strela in se tudi dobro potapljaajo; časih morajo glavo ali vsaj konec gobca z nosnicami vzdigniti iz vode, da si oddahnejo.

V starej dōbi je bilo v reki Nilu, Senegalu in drugih afrikanskih vodah veliko število krokodilov, ki so je v Egiptu častili kot svete živali; a dandanes je zeló preganjajo na različne načine, da-si je lov na krokodile zeló opasen (nevaren). Pripoveduje se, da znajo krokodili jokati se kakor majhni otroci, kadar prežé na svoj plen; zatorej pravimo človeku, ki se joka, pa mu jok ne gre od srca, da preliha „krokodilove solzé.“

Krokodilov imamo tri vrste; najnavadnejši so nilski, potem indijski in ameriškanski. Naša podoba nam kaže množino krokodilov, ki so prilezli iz reke San Juan v srednjem Ameriki na suho zemljo, da se solnčijo. Ta vrst krokodilov se imenuje „kaiman“, pa so manjši nego drugi in tudi niso človeku tako opasni, ker jih večina pred njim beží.

Berberi jedó krokodilovo meso in salo kot kako posebno slaščico, da-si oboje diši po mošku ali pižmu. V dveh žlezah na spodnjem čeljusti imajo krokodili neko dišečo mast, iz katere si ondotne ženske narejajo dišeče mazilo za lase in život. Štiri žleze se cenijo na štiri, celó na šest trdih tolarjev.

V gorenjem Egiptu in Nubiji krokodile streljajo, posebno potujočim Angležem lov na krokodile dela veliko zabave. Krogla iz dobre puške prodere krokodilov oklōp, a umeje se, da jedna sama krogla ne usmrti trdoživega velikana.

Te grdobe so nekđaj prebivale po vsem Nilu, v spodnjem Egiptu so jih bile polne vse vode in od tod jih je poznaval ves stari svet; vže v sv. pismu se spominajo te živali pod imenom leviatan. Krokodilom najbolj ugajajo bregovi velikih rek in sladkovodnih jezer, kjer se v blatu in goščavi lahko skrivajo in prežé na svoj plen. Brehm pripoveduje, da je v plavem Nilu danes gotovo še pet sto, v belem Nilu pa še več kot 2000 velikih in vsaj štirikrat toliko manjših teh grdob.

Čudno je to, da se te strahovite živali dadó ukrotiti in postanejo celó domače, ako dobé obilo jesti. Na otoku Burbon je pitajo kakor domače živali, po nekkih drugih afrikanskih deželah je pa redé v velikih ribnjakih za lepoto in zabavo. V zapadnjem Afriki na reki San Domingo je zamoreci hranijo in njihovi otroci se ž njimi igrajo, na njih jezdijo in je šibajo, in vender se jim nič žalega ne zgodi.

Listje in cvetje.

Drobtine.

Izgubili smo zopet odličnega in vseskozi poštenega narodnjaka, ki se je s svojim trdnim značajem in ljubeznijo do slovenskega naroda odlikoval ves čas svojega življenja. Umrli je 8. dne p. m. gospod

Luka Robič,

e. kr. višji davčni nadzornik v pokoji, bivši deželni poslanec itd.

Kako je ljubil svojo domovino, pokazal je blagi pokojnik s tem, da je volil za slovensko dijaško štipendijo 2670 glđ., a vrhu tega še za ubožni zaklad svojega rojstnega kraja Kranjska gora 1500 glđ. — Bil je tudi našemu listu zvest naročnik in velik prijatelj do zadnjega dne svojega življenja. V miru naj počiva in blag mu bodi spomin ohranen tudi v našem „Vrtci.“

Nove knjige in listi.

* Katoliška Bukvarna v Ljubljani je izdala prav lične in primerne molitvenike za šolsko mladino, ki so:

1) Jezus, dobri pastir, to je, lepe molitvice pri sveti maši itd. Trdo vezane 20 kr., v usnji 36 kr., v usnje z zlato obrezo 50 kr.

2) Molitvene bukvice za pobožno mladost. Z navadnimi mašnimi molitvami itd. Trdo vezane 20 kr., v usnji 35 kr., v usnji z zlato obrezo 48 kr.

3) Spomin na Jezusa pri sveti maši. Trdo vezane 20 kr., v usnji 35 kr., v usnji z zlato obrezo 48 kr.

Te knjižice so še posebno lično vezane, da so primerne za darila. Dobé se v raznih barvah. Gg. katehetje naj blagovolé pri naročilih naznani, ali je želé za darila, ali ne.

* „Sree.“ Spisal Edmondo de Amicis. Z dovoljenjem pisateljevim preložila Janja Miklavčič, učiteljica. V Ljubljani, 1891. Založil Janez Giontini. — To so štiri lične knjižice, ki je sme čitati vsak otrok, saj so pisane za šolsko mladino in bi se smele nazvati: Zgodbe jednega šolskega leta — spisal učence tretjega razreda ljudskih šol. „Sree“ je izišlo v štirih zvezkih z lično barvano podobo

na zavitku vsacega zvezka. Cena posamičnim zvezkom je 20 kr. Želimo, da bi je ne bilo nobene šolarske knjižnice brez te jako mične in z zlatimi nauki prepletene najnovejše knjižice.

Rešitev demanta in rebusa v 8. in odgonetke ugank v 7. „Vrtčevem“ listu.

Rešitev demanta:

d
 u r a
 j a J e e
 j a b o l k o
 p e r e s n i c a
 p o s o j i l n i c a
 v e l i k a p r a t i k a
d r J o s i p P o k l u k a r
 D o n a v a o g e r s k o
 k o v a č k r o v e c
 L j u b l j a n a
 k l j u n a č
 b o k a l
 v a s
r

Prav so ga rešili: Gg. Jernej Pire, kovač, in Josip Kumer, rudar v Idriji; Emil Šinko v Središči (Štir.); Josip Troha, učenec na mariborskem učiteljski; Karl Troha, uč. v Laškem trgu; Julij Troha, uč. v Št. Petru nad Laškim; Janko Rupnik, uč. v Leskovci; Dragutin Koderman v Frankolovem (Štir.); Fran Šivilaskup v Horjulu, — Marija in Elizabeta Leben v Horjulu; Josipina Koderman v Frankolovem (Štir.); Marija, Rafaela in Albina Rupnik, učenke v Leskovcu.

Rešitev rebusa:

Svetla cesta je razpeta čez neba prostrani zid.

Prav so ga rešili: Gg. Jernej Rajar, naduč. v Šempasu (Gor.); M. Rant, naduč. na Dobrovi; Jos. Vidic, naduč. v Št. Pavlu v Savinjskeji dolini; Ivan Rodič, učitelj v Št. Jurji pod Kumom; Jos. Cukjati v Št. Gotardu; Jernej Pire, kovač, in Josip Kumer, rudar v Idriji; Tugomir Drganec, dijak v Semiču; F. Stauffer, dijak v Mariboru; Emil Šinko v Središči (Štir.); Srečko Bénédek v Planini; Emerik Triller, uč. v Rudolfovem; Francé Peternel, uč. v Novakih (Gor.); Fr. Šivilaskup v Horjulu; Ant. Rant na Dobrovi; Dragutin Koderman v Frankolovem (Štir.). — Albina, Ahacija in Tomazina Treven v Idriji; Marija in Elizabeta Leben v Horjulu; Marija in Leopoldina Rantova na Dobrovi; Josipina Koderman v Frankolovem; Mici Koželjeva v Št. Gotardu; Marija, Rafaela in Albina Rupnik v Leskovci; Mici Bénédek v Pla-

nini; Leonora, Iei, Milica in Justina Kaligar, učenke pri sv. Križi poleg Kostanjevice.

Odgonetke ugank v 7. „Vrtčevem“ listu.

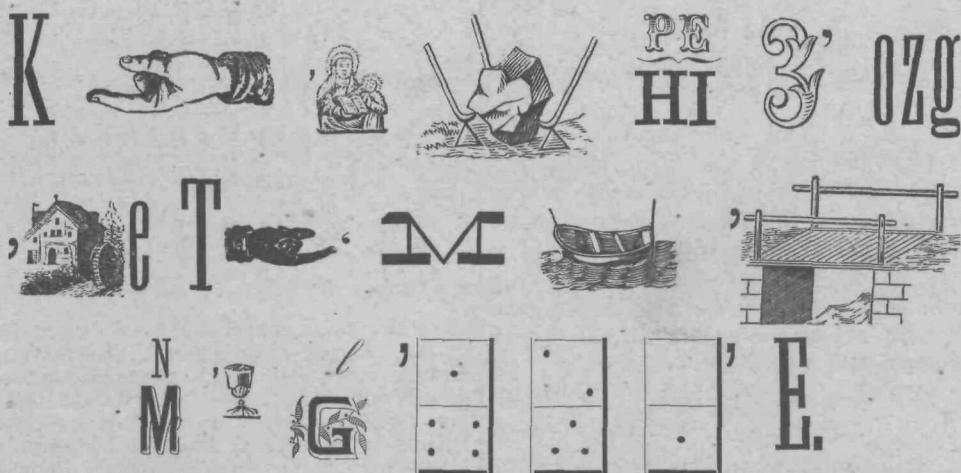
1 Jajce in piščec; 2. Volčica; 3. Repa; 4. Petelin; 5. Peč in zijalo; 6. Senožet, ker se le dvakrat v letu kosi; 7. Piskra, kadar vzkopita; 8. Preslica in predivo.

Listnica. Preč. gosp. F. K. v C.: Tudi mi zelo obžalujemo, da nam dohajajo za „Vrtce“ spisi in pesni, ki so bile vže v „Vrtci“ natisnene in to še z nepravim podpisom. Tako smo priobčili v poslednjem „Vrtčevem“ broji po jako nam neljubej zmoti pesenco „Vesele počitnice“ s podpisom: Fr. Klinar. Radi priznajemo, da je ta mična pesenca izpod spretnega peresa našega sotrudnika preč. gosp. Fr. Kreka, ki je bila vže natisnena v 8. „Vrtčevem“ številu 1885. l. a čudimo se predznosti dotičnega gospoda, ki si je upal pod njo podpisati svoje imé in jo prodati za svoj umotvor. Naj bi se nikoli več kaj takega ne dogodilo!

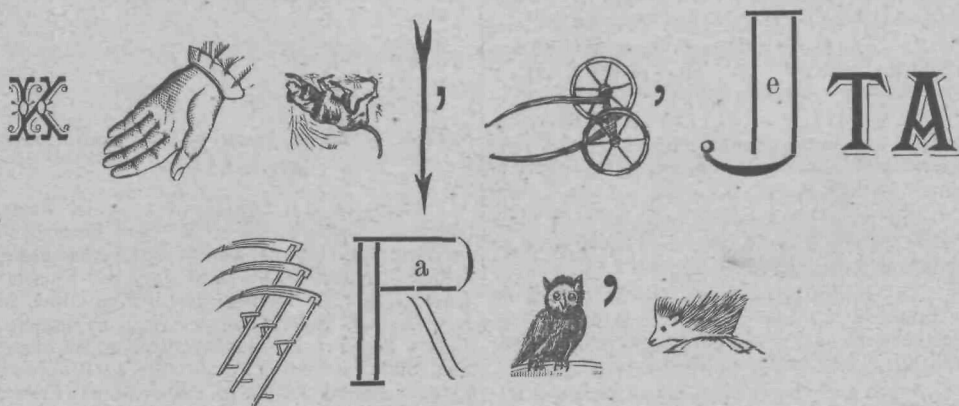
Rebusa.

(Priobčil F. Stegnar.)

I.

II.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

„Vrtce“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr. Napis: Upravništvo „Vrtčevca“, mestni trg, šte. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič.** — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.